

UNIwersytet
Warszawski

Protokół
posiedzenia Rady Naukowej Dziedzin
z dnia 13 stycznia 2022 r.

1. Otwarcie posiedzenia

Przewodnicząca Rady Naukowej Dziedzin prof. dr hab. Grażyna Romańczuk-Woroniecka otworzyła posiedzenie, które odbyło się w trybie zdalnym. Przewodnicząca powitała członków Rady oraz gości zaproszonych na posiedzenie – prof. dr. hab. Pawła Stępnia oraz dr. hab. Karola Samsela. Następnie prof. Romańczuk-Woroniecka sprawdziła listę obecności i stwierdziła osiągnięcie kworum.

2. Przyjęcie porządku obrad

Przewodnicząca otworzyła dyskusję na temat proponowanego porządku obrad. Nie zgłoszono uwag, wobec czego zarządzono przeprowadzenie głosowania jawnego w programie Ankieter, w wyniku którego Rada Naukowa Dziedzin przyjęła porządek posiedzenia w dniu 13 stycznia 2022 r., stosunkiem głosów: 19 oddanych, 19 za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się.

3. Przyjęcie protokołów posiedzeń z 2 grudnia 2021 r. oraz 9 grudnia 2021 r.

Prof. Romańczuk-Woroniecka poprosiła o zgłaszanie uwag do treści protokołów z pierwszego i drugiego posiedzenia organu w kadencji 2021-2024. Uwag nie zgłoszono, wobec czego przeprowadzono głosowania, w wyniku których:

- 1) Rada Naukowa Dziedzin przyjęła protokół I posiedzenia z dnia 2 grudnia 2021 r., stosunkiem głosów: 20 oddanych, 20 za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się;
- 2) Rada Naukowa Dziedzin przyjęła protokół posiedzenia z dnia 9 grudnia 2021 r., stosunkiem głosów: 20 oddanych, 20 za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się.

4. Wybór Zastępcy Przewodniczącej Rady Naukowej Dziedzin

Prof. Romańczuk-Woroniecka otworzyła listę kandydatów i zachęciła do przedstawiania zgłoszeń. Następnie Przewodnicząca zgłosiła kandydaturę prof. dr hab. Ewy Szczęsnej, która wyraziła formalną zgodę na wzięcie udziału w wyborach. W związku z brakiem kolejnych zgłoszeń przeprowadzono głosowanie jawne w sprawie zamknięcia listy kandydatów, które zakończyło się następującym wynikiem: 20 oddanych, 20 za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się.

Następnie przeprowadzono głosowanie tajne, w wyniku którego wybrano prof. dr hab. Ewę Szczęsną na Zastępczynię Przewodniczącej Rady Naukowej Dziedzin na kadencję 2021-2024.

głosy oddane	za	przeciw	wstrzymujące się
21	21	0	0

5. Kryteria odróżniania doktoratów wielodyscyplinarnych od jednodyscyplinarnych

Na wstępie Przewodnicząca przedstawiła przebieg dotychczasowej dyskusji, której efektem było określenie następujących wariantów postępowania:

I. doktorant we wniosku określa dyscypliny i dziedzinę w trzech zakresach: przedmiotu badań, metodologii badań oraz literatury. Wniosek zawiera uzasadnienie, w którym wykazuje się, że osiągnięcie stanowi istotny wkład w co najmniej dwie dyscypliny badawcze.

II. doktorant we wniosku określa dyscypliny oraz dziedzinę, ale nie jest wymagane dodatkowe uzasadnienie. Kwestia uznania wielodyscyplinowości jest rozstrzygana przez Radę.

III. doktorant składa wniosek określający dyscypliny oraz dziedzinę i zawierający uzasadnienie, jak w wariantcie pierwszym. Dodatkowo wymagana są opinie promotorów, którzy popierają i pogłębiają uzasadnienie przedstawione przez kandydata.

IV. po realizacji założeń powyższych wariantów doktorant powinien wykazać efekty uczenia się w zakresie więcej niż jednej dyscypliny.

Następnie prof. Romańczuk-Woroniecka sformułowała kilka pytań, na które Rada powinna znaleźć odpowiedzi:

- Czy prezydium sprawdza zgodność wniosku z dysertacją?
- W przypadku wątpliwości - czy Rada Naukowa Dziedzin powinna odwołać się do właściwej rady dyscypliny, czy powinien zostać powołany ekspert?
- Jak procedować doktoraty międzydziedzinowe?

W następnej kolejności Przewodnicząca przedstawiła następujące spostrzeżenie dot. art. 177 ust. 6 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dalej „ustawa”): rozprawa doktorska może obejmować zagadnienia z więcej niż jednej dyscypliny zawierającej się w danej dziedzinie nauki, ponieważ każda dyscyplina mieści się w jakiejś dziedzinie, być może kandydat może przedstawić np. dwie dyscypliny, z których każda mieści się w innej dziedzinie nauki. W przepisie de facto nie jest napisane, że wskazane dyscypliny muszą zawierać się w jednej dziedzinie.

Przewodnicząca otworzyła dyskusję, w której zawarły się następujące wypowiedzi:

1) Dr hab. Hanna Schreiber – poparła wariant pierwszy, bowiem jest wystarczająco doprecyzowany i nie obciąża w sposób nadmierny promotora, który z reguły sam reprezentuje jedną dyscyplinę, więc uzasadnienie wielodyscyplinowości mogłoby okazać się trudne. Ponadto dr hab. Schreiber

zapropowała oddzielenie aspektu metodologicznego i teoretycznego od przeglądu literatury, który jest podstawową wykonywaną czynnością nawet na poziomie studiów licencjackich.

2) Prof. dr hab. Konrad Osajda – poparł wariant pierwszy, z zastrzeżeniem, by nie wymagać opinii promotora, ale wyrażenia akceptacji na wniosku. Ponieważ istnieją dyscypliny, które nie mają własnej metodologii badań, nie należy formułować sztywno wymagań stawianym uzasadnieniom wykazującym, że praca kandydata ma charakter interdyscyplinarny. Następnie prof. Osajda zadał pytanie – gdyby doktorat był międzydziedzinowy, to w której dziedzinie nadać stopień. Jest to realny problem, bowiem nie można nadać jednego stopnia w dwóch dziedzinach, wobec czego należy wykazać się zrozumieniem wobec zapisu art 177 ust. 6 ustawy. Ponadto prof. Osajda określił słowa dotyczące wyżej wymienionego przepisu przedstawione przez Przewodniczącą jako przykład pożądaną, kreatywną interpretację, wskazującą, że skoro w hipotezie normy wynikającej z przepisu nie mieści się określona sytuacja, to jest ona dopuszczalna.

3) Prof. dr hab. Ewa Szczęsna – w kryteriach warto literaturę przedmiotu zastąpić teorią, zaś wykazanie istotnego wkładu w różne dyscypliny powinien być fakultatywny. Być może powinno wskazać się dominującą dziedzinę i w niej nadawać stopień. Problematyczna jest sytuacja, w której doktorant nie jest w stanie wskazać dominującej dziedziny, bowiem wymaga zmiany przepisów.

4) Dr hab. Małgorzata Żyto, prof. ucz. – wsparła opinię wykazania we wniosku interdyscyplinarności w ujęciu teoretycznym zamiast opisu literatury przedmiotu oraz odwołania się do opinii promotorów bez konieczności mnożenia dokumentów. Brak metodologii charakterystycznej dla dyscypliny stanowi pewien potencjał, ponieważ kandydat może podjąć próbę wejścia w obszary różnych perspektyw badawczych, dlatego nie należy z tego rezygnować.

5) Dr hab. Barbara Arciszewska – wariant pierwszy pozwoli najpełniej odnieść się do zgłaszanych przez doktorantów propozycji. Wskazanie interdyscyplinarności w literaturze przedmiotu powinno być dopuszczalne, ale nieobowiązkowe. Rada powinna mieć możliwość uzyskania opinii ekspertów. RND Nauki o Sztuce proceduje doktorat transdziedzinowy, który de facto wyznacza nową dziedzinę. Rozwój nauki nie koniecznie współgra ze zmianami w przepisach prawa, co już stanowi problem dla niektórych organów uczelni.

6) Mgr Przemysław Mroczkowski – również poparł wariant pierwszy, przy czym wskazał, że promotor ponosi współodpowiedzialność za prace, bowiem w przypadku dwukrotnego uzyskania negatywnych recenzji, osoba ta traci możliwość prowadzenia doktoratów, dlatego wprowadzanie dodatkowych sankcji nie jest uzasadnione. W postępowaniu doktorskim powoływanymi ekspertami są recenzenci; na bazie istniejących przepisów dotyczących postępowań administracyjnych organ nie powinien powoływać dodatkowych biegłych do przeprowadzenia oceny wniosku. O ile założenia wydają się słuszne, to sposób ich implementacji powinien być przedyskutowany z prawnikami, aby uniknąć sytuacji, w której decyzje organu będą kwestionowane z uwagi na wady proceduralne.

7) Dr hab. Hanna Schreiber – ostatecznym efektem działań powinna być zachęta do składania doktoratów międzydyscyplinarnych, pokazanie życzliwego środowiska i stworzenie przyjaznych regulacji.

8) Prof. dr hab. Katarzyna Pachniak – doktoraty w naukach humanistycznych często korzystają z metodologii zaczerpniętych z różnych dziedzin, co rodzi wątpliwości w przedmiocie możliwości uzyskania pozytywnej ich oceny ze strony recenzentów. Wobec tego, zgodnie z sugestią prof. Osajdy, Rada powinna określić miękkie kryteria, które nie utrudnią procedowania wystąpienia przypadku z przedstawionej na początku wypowiedzi kategorii.

9) Prof. Szczęsna – opowiedziała się za maksymalną ogólnością kryteriów i stwierdziła, że ryzyko postępowania wbrew procedurom jest minimalne, ponieważ są one określone w uchwale nr 481 Senatu UW z dnia 19 października 2019 r. Rada powinna ewentualnie w nieznacznym stopniu dostosować te zapisy do doktoratów powstających w dziedzinach, po czym przedstawiła kluczowe przepisy przywołanego aktu prawnego. To kandydat i promotor wiedzą najwięcej o wszczynanym postępowaniu, dlatego na wstępie procedury należy zdać się na osąd tychże osób. W kolejnych etapach wniosek i dysertacja będą oceniane przez komisję egzaminacyjną i komisję doktorską.

10) Mgr Przemysław Mroczkowski – promotor może być kompetentny tylko w jednej dyscyplinie, więc mogą wystąpić przypadki, w których uzyskanie opinii na temat interdyscyplinarności doktoratu może nie być możliwe. Ponadto, istnieje niewielka liczba postępowań, w których kandydat i promotor nie pozostają w dobrych relacjach, zatem dodatkowy wymóg w zakresie uzyskania opinii promotora może doprowadzić do braku możliwości obrony gotowej rozprawy doktorskiej; istnieją obszary badawcze, w których zmiana promotora nie jest możliwa.

11) Dr Agnieszka Brylak – również poparła wariant pierwszy, dodając, że promotor musi podpisać stosowne oświadczenie. Padło również pytanie, czy promotor, który jest specjalistą w jednej dziedzinie, może samodzielnie promować rozprawę interdyscyplinarną, czy też potrzebny jest drugi promotor lub promotor pomocniczy.

6. Zasady przeprowadzania egzaminów w postępowaniach prowadzonych przez RNDZ

Przewodnicząca podsumowała przebieg wcześniejszej dyskusji przedstawiając następujące warianty:

- I. egzamin główny o charakterze interdyscyplinarnym, w skład komisji wchodzi przedstawiciele wszystkich dyscyplin w dziedzinie;
- II. przeprowadzane są trzy egzaminy bez swobody wyboru przez kandydata dyscypliny dodatkowej;
- III. przeprowadzany jest jeden egzamin w zakresie dyscyplin wskazanych we wniosku doktoranta.

Następnie miała miejsce dyskusja, w której przedstawiono następujące opinie:

1) dr hab. H. Schreiber – wyraziła sprzeciw wobec określania większych wymogów dotyczących egzaminów dla kandydatów wnioskujących o nadanie stopnia w dziedzinie.

2) Prof. dr hab. Paweł Stępień – przedstawił informacje dotyczące sposobu powoływania promotorów przez Międzydziedzinową Szkołę Doktorską. Działania mają celu stworzenie małego zespołu badawczego, w którego skład wchodzi kandydat oraz przynajmniej dwóch promotorów reprezentujących różne dyscypliny badawcze, przy czym istotne jest, aby promotorzy pomocniczy traktowani byli na równi z promotorami. Następnie padły słowa o konsultacjach społecznych dotyczących zmian w ustawie. Do 27 grudnia 2021 r. można było zgłaszać propozycje zmian, z czego skorzystano, przedstawiając, po konsultacji z dr. Aleksandrem Jakubowskim, projekt zmiany umożliwiającej nadawanie stopnia doktora w więcej niż jednej dziedzinie. Bez wątplenia będą istniały doktoraty, w których nie będzie możliwe wskazanie dziedziny wiodącej. Prof. Stępień również poparł pierwszy z wariantów przedstawionych w punkcie 5 posiedzenia. Dyrektor zwrócił uwagę na brak sensu powoływania dodatkowych ekspertów – należy mieć świadomość, że może właśnie powstawać nowe zjawisko w nauce, zaś eksperci mogą przejawiać tendencję do kierowania działań w stronę dyscypliny, którą reprezentują. Następnie prof. Stępień zwrócił uwagę na szczególną rolę promotorów w postępowaniach interdyscyplinarnych, po czym poparł opinię dr hab. Schreiber o konieczności zniwelowania niepewności doktorantów i zapewnienia o braku dodatkowych wymogów w stosunku do doktoratów nie mieszczących się w jednej dyscyplinie.

3) Prof. dr hab. Ewa Szczęsna – nie powinno się zamykać drogi do prowadzenia doktoratu przez jednego interdyscyplinarnego promotora. Zakres egzaminu powinna proponować komisja egzaminacyjna. Powinien to być jeden egzamin obejmujący w swym zakresie w szczególności zagadnienia z dyscyplin, które zostały wskazane we wniosku. Dzięki takiemu sformułowaniu unika się ryzyka odwołania kandydata w przypadku wykroczenia w pytaniu zakresem tematycznym poza wskazane dyscypliny. Należy pamiętać, że doktorat nadawany jest w dziedzinie, zatem taka sytuacja może mieć miejsce.

4) Mgr Przemysław Mroczkowski – nie można dopuścić do sytuacji, w której doktorant broniący się w dziedzinie będzie miał dużo trudniejsze wymagania. Dwa egzaminy z obydwu dyscyplin to zdecydowanie zbyt dużo. Następnie mgr Mroczkowski sprzeciwił się wypowiedzi prof. Szczęsnej, zwracając uwagę, że otwarcie katalogu dyscyplin egzaminacyjnych w ramach dziedziny może w praktyce doprowadzić do sytuacji, w której kandydat otrzyma pytanie z dyscypliny, która daleko odbiega swą tematyką od rozprawy i prowadzonych przez doktoranta badań. Tworząc przepisy należy brać pod uwagę możliwość wystąpienia sytuacji trudnych. Mgr Mroczkowski zwrócił również uwagę, że promotorzy powoływani są przez rady szkół doktorskich. Rada Naukowa Dziedzin odpowiedzialna jest za powoływanie promotorów tylko dla kandydatów ze studiów doktoranckich.

5) Prof. Szczęsna uzupełniła wcześniejszą wypowiedź informacją o często spotykanej trudności w precyzyjnym określeniu dyscyplin, bowiem przenikają się one, co prowadzi do powstania kwestii spornych. Nie należy podejrzewać komisji egzaminacyjnych o złośliwość, natomiast określenie granic w przypadku rozpraw interdyscyplinowych jest niezmiernie trudne, a być może nawet niemożliwe. Łączy się to z ryzykiem wnoszenia licznych odwołań co do zakresu przeprowadzonych egzaminów.

6) Prof. Romańczuk-Woroniecka – żaden doktorant nie ma pełnej wiedzy nawet w zakresie swojej dyscypliny. Do sytuacji spornych może dojść również na egzaminie prowadzonym w ramach jednej dyscypliny.

7) Dr hab. Karol Samsel przedstawił zadania, które stają przed promotorami w postępowaniach międzydziedzinowych, nakreślił również jak powinna wyglądać współpraca tych osób z kandydatami, jak również z komisjami rekrutacyjnymi i ocen śródkresowych.

8) Prof. Osajda – egzamin powinien być możliwie najbardziej podobny do typowego egzaminu, aby nie zniechęcać do doktoratów interdyscyplinarnych. Część zasadnicza egzaminu powinna być przeprowadzona w dyscyplinach wskazanych przez doktoranta we wniosku. Komisja powinna składać się z czterech przedstawicieli każdej z wyżej wymienionych dyscyplin. Egzamin powinien być z dziedziny, ale w zakresie dyscyplin wskazanych przez doktoranta. Należy określić, na ile Rada ma kompetencje do uznania, czy określony badacz nadaje się na promotora interdyscyplinarnego.

9) Prof. Szczęsna – na bazie nowych przepisów przeprowadza się tylko egzamin kierunkowy. Nie egzaminuje się z dyscypliny dodatkowej i języka obcego.

10) Prof. Urszula Foryś – należałoby zrezygnować z dodatkowych egzaminów, ponieważ doktoranci interdyscyplinarni zmuszeni są zapoznać się z większym zakresem materiału, co wynika z charakteru takich rozpraw.

11) Prof. Małgorzata Żytko – poparła głos przedmówczyni, nie powinno być egzaminów z dyscypliny dodatkowej. Nie powinno się określać bardzo szczegółowo zagadnień do egzaminu kierunkowego.

12) Prof. Romańczuk-Woroniecka – osoba, która uzyska stopień naukowy doktora w dziedzinie powinna dysponować szeroką wiedzą w dyscyplinach, w zakresie szerszym niż przedstawiony w rozprawie. Powstaje mnóstwo prac interdyscyplinarnych, ale niewielki ich odsetek jest naprawdę dobry. Należy ułatwiać procedowanie, ale również dbać o odpowiedni poziom kompetencji kandydatów.

7. Zasady powoływania komisji – dyskusja

Prof. dr hab. Grażyna Romańczuk-Woroniecka omówiła możliwości powoływania komisji przez Radę Naukową Dziedzin, we współpracy z odpowiednimi radami dyscyplin. Przewodnicząca przedstawiła również podsumowanie dotychczasowej dyskusji na temat powoływania promotorów, w której dominowały dwa aspekty – powoływania promotora z każdej dyscypliny wskazanej we wniosku lub naukowców prowadzących badania interdyscyplinarne. Padły słowa zachęty do wymiany poglądów również po zakończeniu posiedzenia.

8. Sprawy bieżące i wolne wnioski

Przewodnicząca przekazała informację o możliwości określenia przez Radę wzoru wniosków składanych przez kandydatów. Następnie zaplanowane kolejne kroki w kierunku określenia procedur, które realizowała będzie Rada.

W ramach wolnych wniosków odbyła się również dyskusja, zapoczątkowana przez mgr. Mroczkowskiego, na temat potrzeby wysłania petycji do ministerstwa

w sprawie zmian w przepisach umożliwiających procedowanie doktoratów międzydziedzinowych. Inicjatywa została poparta przez prof. Osajdę, prof. Arciszewską oraz prof. Szczęsną, która ponadto stwierdziła, że powinna być również możliwość nadawania w dziedzinie lub międzydziedzinowo stopnia doktora habilitowanego. Prof. Żytko stwierdziła, że inicjatywa jest dobra, ale być może należałoby wcześniej przekonać się, czy działanie prof. Stępnia w omawianej kwestii okaże się skuteczne. Stwierdzono, że sprawa ta będzie dalej procedowana przez Radę Naukową Dziedzin.

Na zakończenie Przewodnicząca poinformowała o programie – prowadzonym przez Kolegium Artes Liberales – w ramach którego siedemnastu doktorantów przygotowuje rozprawy międzydziedzinowe. Program jest bliski zakończenia, wobec tego Rada stanie przed zadaniem procedowania postępowań, których zakres badań naukowych nie jest przewidziany w aktualnie obowiązujących przepisach. Dyskusja na ten temat odbędzie się na kolejnym posiedzeniu, na które zostanie zaproszony prof. dr hab. Jerzy Axer – Dyrektor Kolegium Artes Liberales.

Więcej wniosków i spraw bieżących nie zgłoszono, wobec czego Przewodnicząca zamknęła posiedzenie.

sporządził: Piotr Popow

Przewodnicząca Rady Naukowej Dziedzin: *G. Romańczuk-Woroniecka*